

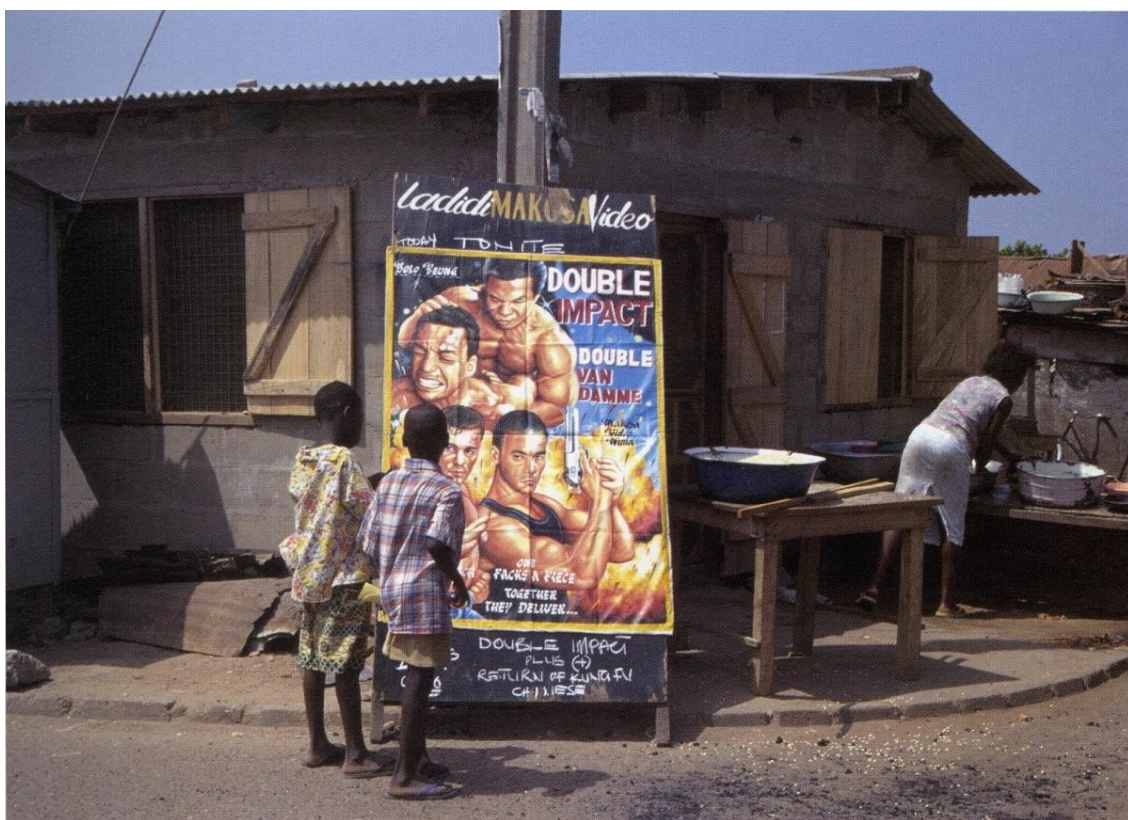
EXPOSICIÓ

Col·lisió extrema

Cartells de Ghana pintats a mà, anys noranta

Del 9 d'octubre de 2025 al 31 de gener de 2026

Comissariat: Beatriz Leal-Riesco

Cartell de cinema instal·lat en una pissarra. Accra, 1996. Foto Ernie Wolfe III

Sala d'exposicions

Horaris: de dimarts a divendres, de 10.00 h a 14.00 h i de 16.00 h a 21.00 h;
dissabte i diumenge, de 16.00 h a 21.00 h

Entrada gratuïta

Ghana va viure al final dels vuitanta una profunda crisi econòmica provocada per dècades de corrupció i inestabilitat política. Moguts per la manca d'oportunitats, uns empresaris van crear de manera espontània un fenomen únic al continent: una xarxa de projeccions itinerants de vídeo.

Per atreure el públic a les sales, van reclutar artistes locals formats en publicitat de negocis urbans per pintar a mà cartells de pel·lícules comercials en sacs de farina de cotó, fàcils d'enrotllar, traslladar i penjar.

Col·lisió extrema presenta una selecció de cartells dels anys noranta creats per 20 autors destacats del moviment. Aquestes obres fusionen la rica tradició artística ghanesa amb la influència de la publicitat occidental de les caràtules de VHS, revelant una extraordinària llibertat creativa.

Bollywood, Hollywood i Hong Kong es combinen amb mitologies locals, reflectint les angoixes i desitjos contemporanis del país.

Projecció en un videoclub. Tema, Ghana, 1998. Foto d'Ernie Wolfe III

Col·lisió extrema.

Cartells de Ghana pintats a mà, anys noranta

Comissariat:

Beatriz Leal-Riesco

Direcció Filmoteca de Catalunya:

Pablo La Parra Pérez

Cap de Programes públics:

Marina Vinyes Albes

Coordinació de l'exposició:

Núria Expósito

Esther Vilà

Disseny de l'espai:

A.P.O.

Disseny gràfic:

Diego Bustamante

Textos:

Beatriz Leal-Riesco

Realització de la peça audiovisual:

Carolina Sourdis

Producció i muntatge:

Grop Exposicions i Museografia

Il·luminació:

ILM

Conservació dels materials:

Marta Freixa

Traducció, revisió i correcció lingüístiques:

Adrian Nathan West

Tys

Traducció i subtitulació de les obres audiovisuals:

36caracteres

Agraïments:

Ernie Wolfe Gallery

Fowler's Museum Ucla

Ramon Romero

Mireia Montané

Diane Steinmetz Wolfe

Col·lisió extrema.

Cartells de Ghana pintats a mà, anys noranta

L'edat d'or dels pòsters de cinema pintats a mà a Ghana s'estén des de finals dels vuitanta fins a finals dels noranta. Aquesta manifestació artística única al continent és fruit d'un conjunt de circumstàncies econòmiques, històriques i socials que faria que un grup d'empresaris creessin petits imperis de cinemes itinerants de manera espontània i desregulada que accedeixen a tots els racons del país. Per atreure el públic, van reclutar artistes locals formats en la publicitat de negocis urbans per pintar a mà cartells cridaners de pel·lícules comercials en sacs de farina de cotó, fàcils d'enrotllar, traslladar i penjar. Carregats amb un generador de gas, un reproductor de vídeo, un televisor, uns cassets VHS piratejats i aquests pòsters, ofereixen pel·lícules internacionals i locals a un públic àvid d'entreteniment.

Col·lisió extrema presenta, per primera vegada al nostre país, una trentena d'aquests cartells fets als anys noranta per 20 autors destacats del moviment i cedits per la Ernie Wolfe Gallery i el Museu Fowler de Los Angeles.

Aquestes obres extremes en color, composició i iconografia neixen del xoc entre una rica tradició artística vernacla i la publicitat occidental de les caràtules dels VHS, que els servien d'inspiració i que mostraven la llibertat creativa extraordinària d'uns autors en el seu afany per atreure el públic i diferenciar-se d'altres artistes. En aquestes obres, Bollywood, Hollywood i Hong Kong estan en pla d'igualtat amb mitologies i religions locals que reflecteixen anhels i ànsies contemporanis.

Agraïm especialment el suport i la generositat de Diane Steinmetz de l'Ernie Wolfe Gallery per a aquesta exposició. Sense la feina de dècades de recerca, preservació i col·leccionisme d'Ernie Wolfe, aquestes obres no estarien avui entre nosaltres en tota la seva esplendor.

Beatriz Leal-Riesco

Comissària de l'exposició

El context cinematogràfic a Ghana

Finals dels 80 i principis dels 90

A la dura realitat politicoeconòmica de Ghana dels anys vuitanta, amb un govern autàrquic que frenava la importació de pel·lícules i els permisos de distribució, la marcada inflació i la devaluació de la moneda, es van sumar al tancament de nombroses sales de cinema urbanes per la crisi econòmica del Sud global. Just llavors sorgeix la nova tecnologia del VHS, que va transformar de la nit al dia la manera de consumir el cinema a la zona. L'arribada del vídeo, més barat i senzill, sense la dependència del revelatge en laboratoris estrangers, va permetre a un grup de directors amateurs de Nigèria i Ghana realitzar pel·lícules de baix pressupost directament en vídeo i crear una estructura de producció, distribució i exhibició pròpies amb una estètica i unes convencions narratives autòctones. Aquestes pel·lícules, realitzades amb rapidesa i sense els estàndards formals de directors establerts, donaven resposta a les ànsies i els desitjos d'un públic amb uns anhels de riquesa capitalista que xocaven contra els ensenyaments morals pregonats per la religió pentecostal.

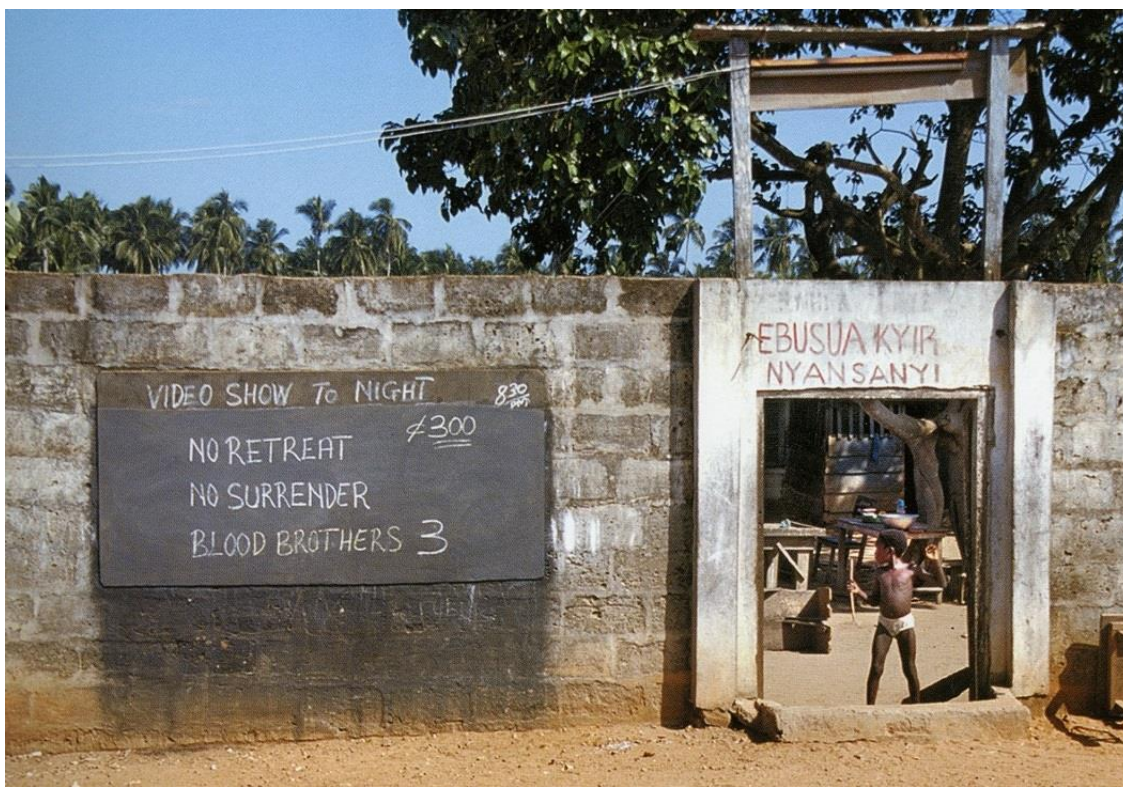

Video club Joy Video Center. Accra, Ghana, 1998. Foto Ernie Wolfe III

La història del cinema a Ghana es remunta a l'època colonial, quan el Regne Unit estableix la Colonial Film Unit, forma tècnics locals i projecta pel·lícules i *newsreels* propagandístics de caràcter educatiu, colonial i religiós per imposar el model "civilitzador occidental". Amb la independència, Kwame Nkrumah crea el 1964 la Ghana Film Industry Corporation (1964), una productora governamental monopolística, per oferir una imatge de nació independent, autònoma i orgullosa de la seva identitat. Aquests esforços no van aconseguir crear una indústria sostenible amb prou pel·lícules per satisfer el públic local, que acudia a les sales (majoritàriament gestionades pel govern) per veure produccions xineses, índies i americanes (un 80% del total).

De l'accés a una cultura global i transnacional n'és un exemple una economia informal nacional amb la qual encaixen, als anys vuitanta i noranta, tant la incipient indústria de Ghallywood —amb pel·lícules realitzades en vídeo— com l'onada d'artistes que pintaven a mà els cartells per als cinemes itinerants i les sales urbanes. Per a una població habituada a consumir pel·lícules de Hong Kong, Bollywood, Hollywood i la producció local i nigeriana en vídeo en plena expansió, el reclam publicitari d'aquests cartells era essencial per competir per espais i temps d'exhibició. Els teatres d'Accra i Kumasi que estaven oberts necessitaven promocionar les seves pel·lícules per competir amb una població urbana amb accés, a casa seva, a contingut a través de la pantalla de televisió i un reproductor de vídeo. Els distribuïdors dels cinemes mòbils viatjaven en bus o en camions pel país fins a zones rurals sense electricitat carregats amb un generador de gas, un reproductor de vídeo, un televisor, els pòsters enrotllats i una llibreria de títols. Les projeccions es feien de dia a les cases o els petits espais comunals i de nit a l'aire lliure. El reclam dels cartells mobilitzava per acudir a aquests llocs de visionament col·lectius, a manera de cineclub, en "maratons de cinema" durant tres o quatre dies a cada poble o fins que s'esgotava l'interès per les pel·lícules.

Els cartells havien de ser fàcils de moure i duradors, i atreure el públic. Els objectes creats es van adaptar admirablement a aquesta funció. Fins als inicis dels noranta es realitzaven sobre un o dos sacs fins de farina de 50 quilos, reutilitzats i cosits per darrere per fer-los servir, posteriorment, de teles locals. L'aplicació dels pigments d'oli i acrílic aguantava molt bé les inclemències meteorològiques. Aquests materials formaven uns objectes lleugers, còmodes de desplaçar i enrotllar i, alhora, extremadament resistents. El seu èxit és visible als cantons desgastats i esquinçats per l'ús constant en algunes de les obres. Per allargar-ne la vida i reforçar-ne l'estructura s'hi afegien de vegades fragments de tela texana, d'altres pòsters i de materials adequats.

Cinema de carretera. Cape Coast, Ghana. 1998. Foto d'Ernie Wolfe III

Les riques tradicions artístiques de la zona, amb la tenyida i la impressió de teles kente, la decoració mural d'habitatges, la construcció elaborada de taüts del poble Ga (*fantastic afterlife vehicles* o FAVs) i els exuberants rètols de negocis urbans motivats per l'arribada del capitalisme al segle XX, van ser el brou de cultiu creatiu i professional d'aquest moviment artístic. L'originalitat de les obres ens parla de l'orgull com a artistes dels seus creadors i de la tasca de negociació en la creació d'imatges publicitàries noves i singulars basades en pel·lícules que, moltes vegades, no havien vist. Les seves obres exemplifiquen el xoc entre el global i el local i la manera com d'aquesta col·lisió sorgeixen noves formes vernacles extremes. El local, el nacional i el transnacional dialoguen a través del punt de vista, l'estil i la intenció dels artistes amb una factura que es caracteritza per una paleta de colors estridents, perfils marcats en negre, brotxades fortes i escenes sense fidelitat a la pel·lícula de referència amb un personatge o un objecte central sobredimensionat. La seva missió era atreure el públic a les projeccions i crear lleialtat per part dels distribuïdors. L'anàlisi del significat d'aquests pòsters és complex i obert, perquè creen un soroll visual i narratiu que reflecteix els temors i els reptes de la modernitat i la duresa de la vida urbana per als homes i les dones d'aquesta època.

El final dels noranta i l'inici dels anys 2000 portarien múltiples canvis. Els cinemes d'Accra s'havien esfondrat i alguns a les principals ciutats de Ghana s'havien convertit en esglésies predominantment carismàtiques i havien pres el relleu als espais de reunió i entreteniment col·lectius. El patrocini del cinema era tan escàs que empreses privades llogaven aquests espais per a altres esdeveniments no relacionats amb el cinema. El consum domèstic va créixer i els distribuïdors internacionals proveïen de pòsters impresos barats per promocionar les seves pel·lícules. L'edat d'or d'aquests cartells va perdre la raó de ser a finals dels noranta; però, a través del turisme i el col·leccionisme internacional a comissió, aquests artistes segueixen creant obres excepcionals per al consum privat.

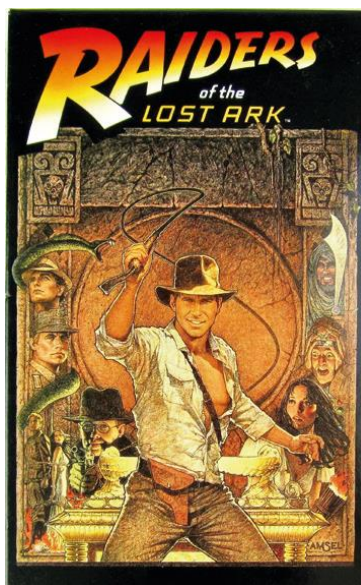
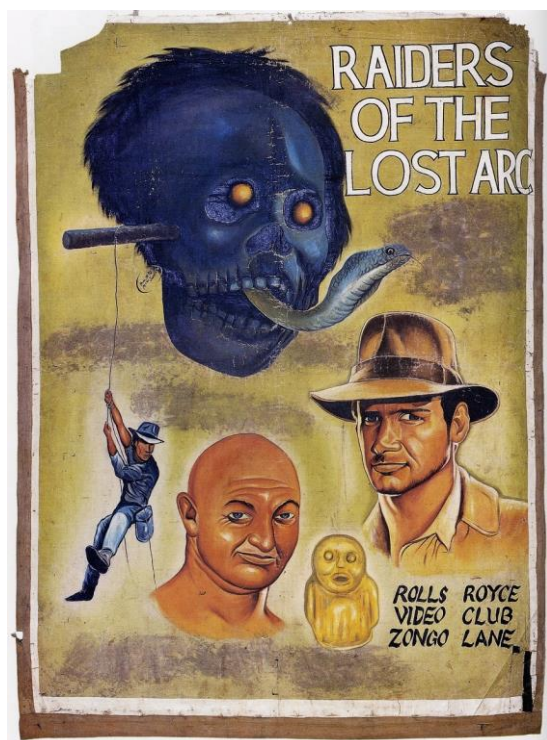
Video club exterior a Cape Coast. Cape Coast, Ghana, 1998. Foto Ernie Wolfe III

Caràtules VHS

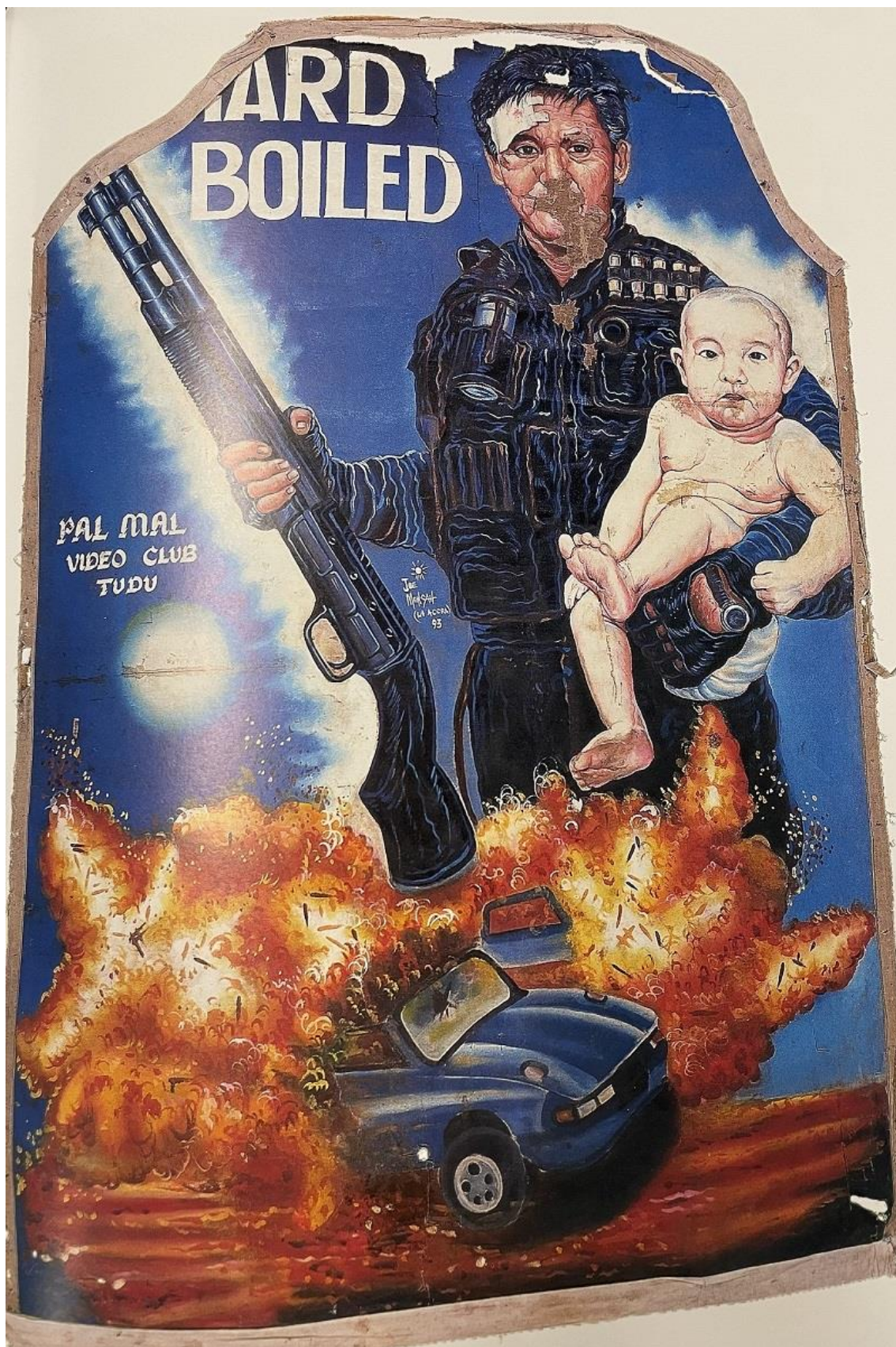
Als anys vuitanta, Ghana es va veure inundada de pel·lícules en VHS que van portar els marins britànics, la població a la diàspora i les gravacions casolanes de pel·lícules per satèl·lit de gent adinerada. Els petits distribuïdors de pel·lícules locals feien servir aquests títols piratejats en una xarxa o “videoclub” i van crear una economia informal que es nodria d’artistes locals per pintar cartells de publicitat de cada pel·lícula, que llogaven o venien els propietaris de les unitats de cinema mòbil que recorrien el país.

Per fer aquests cartells, els artistes es basaven en les caràtules del VHS, en la seva interpretació de la pel·lícula o en relats dels qui l’havien vist. Amb l’objectiu de cridar l’atenció per atreure el públic a la sala, i per la rapidesa en la realització de l’encàrrec (2 o 3 dies), de vegades copien gairebé literalment la imatge original. En altres casos, el seu afany de diferenciar-se i mostrar el seu estil o la motivació per haver de pintar diverses versions de la mateixa pel·lícula els porten a inventar-se-la, recrear-la i transformar-la al seu gust donant més força visual a les seves composicions.

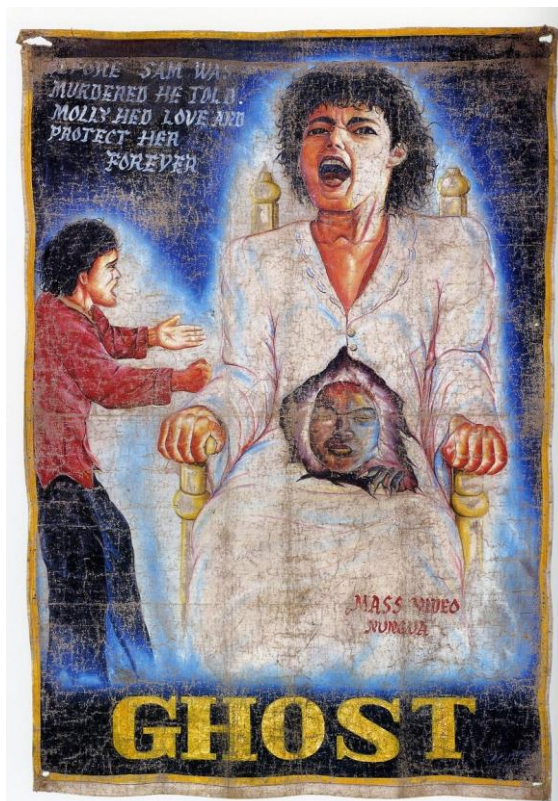
A partir de tradicions i religions pròpies, ànsies contemporànies i referents cinematogràfics locals i internacionals, aquests artistes creen obres completament inventades, basades en pel·lícules que no es corresponien amb les projectades, i recorren al vocabulari d’un imaginari compartit amb el seu públic.

Cartells de *Raiders of the Lost Ark* -
(Steven Spielberg, 1981)
Versió ghanesa i original.

Cartell de *Hard Boiled* (John Woo, 1992)

Cartell de *Ghost* (Jerry Zucker, 1990)

Cartell de *Dying Time* (Allan Kuskowski, 1990)

Programes públics

Sessió inaugural

Dijous 9 d'octubre de 2025 19.00 h - Sala Laya / Sala d'exposicions.

Presentació a càrrec de Beatriz Leal- Riesco, comissària de l'exposició.

Projecció de *Me Broni Ba (My White Baby)*, (Akosua Adoma Owusu, 2009, Ghana). 22'

Visites comentades a l'exposició

27 de novembre de 2025 19.00h. Sala d'exposicions.

A càrrec de Beatriz Leal-Riesco, comissària de l'exposició.

3 de desembre de 2025 18.00 h. Sala d'exposicions.

A càrrec de Jean-Marie Téno, cineasta, i Beatriz Leal-Riesco, comissària de l'exposició.

21 de gener de 2026 18.30 h. Sala d'exposicions.

A càrrec de Jordi Costa, cap d'Exposicions del CCCB.

Sessió de lectura

8 de gener de 2026 19.00 h. Biblioteca del cinema.

A càrrec de l'equip de la FilmoTeca.

Classe magistral

2 de desembre de 2025 11. 00h. Sala Chomón.

Trobada del director de cinema Jean-Marie Téno amb estudiants de cinema (estudis post-obligatoris).

Àfrica Contraataca

Cicle de cinema

Desembre 2025 – gener 2026

Comissària: Beatriz Leal-Riesco

Amb motiu de l'exposició Col·lisió extrema. *Cartells de Ghana pintats a mà, anys noranta*, aquest cicle reuneix una selecció de títols africans subsaharians que mostren l'impacte i la fascinació que el cinema ha tingut en la població del continent i els seus creadors d'ençà de la seva arribada ara fa un segle a través dels colonitzadors.

Mitjançant films de ficció i documentals rodats exclusivament per directors africans des de l'inici dels cinemes africans a finals dels anys seixanta fins a l'actualitat, la programació evidencia el ric diàleg cinèfil que aquests autors i el seu públic han establert des de l'Àfrica tant amb el cinema d'autor com amb el cinema de Hollywood, Bollywood i asiàtic, visible en pel·lícules que revisen gèneres, com ara el western, la comèdia, les pel·lícules de samurais o el musical.

Bevent d'una rica tradició artística pròpia, ens ofereixen una finestra des de la qual es pot reflexionar sobre el rol del cinema com a entreteniment, arma de crítica politicosocial i acte d'expressió creativa en un continent que es transforma contínuament.

Programació

3 de desembre de 2025 20.00 h. Sala Chomón.

31 de desembre de 2025 17.00 h. Sala Chomón.

Lieux Saints

(Jean-Marie Téno, 2009, Camerún). 70'

Conversa amb Jean-Marie Téno i Beatriz Leal-Riesco, comissària, el 3 de desembre.

4 de desembre de 2025 18.00h. Sala Laya.

Traces, empreintes de femmes
(Katy Léna Ndiaye, 2003, Senegal). 52'

Conversa amb Katy Léna Ndiaye i Beatriz Leal-Riesco, comissària.

4 de desembre de 2025 21.00 h. Sala Laya.

14 de desembre de 2025 21.00 h. Sala Chomón.

En attendant les homes
(Katy Léna Ndiaye, 2007, Senegal) 52'

9 de desembre de 2025 21.00 h. Sala Laya.

18 de desembre de 2025 17.00 h. Sala Chomón.

Abouna, le père
(Mahamat-Saleh Haroun, 2002, Chad) 84'

11 de desembre de 2025 17.00 h. Sala Chomón.

20 de desembre de 2025 18.00 h. Sala Chomón.

Talking About Trees
(Suhaib Gasmelbari, 2019, Sudán) 93'

13 de desembre de 2025 18.00 h. Sala Chomón.

17 de desembre de 2025 20.00 h. Sala Chomón.

Coconut Head Generation
(Alain Kassanda, 2023, Nigeria). 89'

* 19 de desembre de 2025 20.00 h. Sala Chomón.

23 de desembre de 2025 18.00 h. Sala Laya.

Sessió Avantguardistes africans

Le retour d'un aventurier

(Moustapha Alassane, 1996, Níger). 34'

Parlons grand-mère

(Djibril Diop Mambéty, 1989, Senegal). 34'

La grammaire de grand mere

(Jean-Pierre Bekolo, 1996, Camerun). 8'

Presentació a càrrec d'Elvira Dyangani Ose, directora del Museu d'Art Contemporani de Barcelona – MACBA.

21 de desembre de 2025 20.00 h. Sala Laya.

24 de desembre de 2025 17.00 h. Sala Laya.

Ça twist à Poponguine

(Moussa Sene Absa, 1993, Senegal). 90'

23 de desembre de 2025 18.00 h. Sala Laya.

Sessió doble

Hasayi Ya Suda

(Cédric Ido, 2011, Burkina Faso). 24'

Twaaga

(Cédric Ido, 2013, Burkina Faso). 30'

27 de desembre de 2025 20.00 h. Sala Laya.

3 de gener de 2026 21.00 h. Sala Chomón.

Love Brewed in an African Pot

(Kwaw Ansah, 1980, Ghana). 125'

28 de desembre de 2025 18.00 h. Sala Chomón.

1 de gener de 2026 20.00 h. Sala Chomón.

Nha Fala

(Flora Gomes, 2003, Cap Verd). 110'

30 de desembre de 2026 20.00 h. Sala Chomón.

2 de gener de 2026 21.00 h. Sala Chomón.

Ernest Cole: Lost and Found

(Raoul Peck, 2024, EE.UU). 105'

* 14 de gener de 2026. Auditori MACBA.

Testament

(John Akomfrah, 1980, Ghana). 80'

29 de gener de 2026. 20.00 h. Sala Chomón.

Back in Action

(Steve DiMarco; Paul Ziller, 1994, Canadà). 77'

Presentació a càrrec de Jordi Costa, cap d'Exposicions del CCCB.

* Sessions en col·laboració amb el MACBA en el marc de l'exposició *Projectar un planeta negre. L'art i la cultura de Panàfrica*.